sola spectetur longitudine, huiusterminus dimensione omnino uacat, quod est punctum. Idcirco & ipsum finiẽs geometra, punctum inquit est cuius pars nulla est. Quòd autem nostræ commentum non sit cogitationis, esse longitudinem quæ latitudine careat, sed id in rerum quoque natura inueniatur, perspicue ostendunt locorum distinctiones illustrium ab opacis. Vbi enim sol uerbi gratia parieti incubuerit, eiusq; partem illustrauerit, necesse est quod locum illustratum ab obumbrato disterminat, longitudo tãtum sit, quæ in latitudinem non porrigatur. Nam si habeat latitudinem, id omninò aut lumine affusum est aut umbra contectum (non enim quicquam inter hæc medium est) sed si lumine præditum, illustrato: si umbrosum, obumbrato applicabitur. At uerò linea palam inter hæc media cernitur: quæ in longitudinem solum extensa obscuratum a luminoso discriminat. Nam si discreta hęc a se mutuò sunt necesse est præter hæc sit aliquid, quod ipsa disiungat, nec radiis illuminatum sit, nec umbra opacatum. Neque hoc latitudinem habebit. Habet enim id latitudinem, quod necesse est lumine sit aut umbra affectum, at horum neutrum est, cum utriusque diremptio sit. Quare necesse planè est illustrati atque adumbrati loci limitem longitudinem latitudine carentem esse duntaxat, id quod est linea. Quin communis quoque usus, lineæ naturaliter notitiam obtinet, cum uias metimur. Longitudinem enim sine latitudine solam accipimus. Rursus uero ipsius superficiei notio habetur, cum mensura definimus agros: nam eorum longitudinem solum latitudinemq; æstimamus. At uerò puteis & parietibus & lignis metiendis, corporis intelligentiam cõcipimus, longitudinem & latitudinem & profunditatem nimirum assumentes. Rursum itaque si infinita linea non est, sed terminis conclusa, ipsius quoque omnino finis necesse est ab ea uincatur una dimensione. Linea igitur quoniam unam tantum dimensionem habet, huius terminus nulla constat dimensione, quod est punctum. Quamobrẽ & id ita definiunt, cuius pars nulla est. Ac sic quidem per resolutionem hæc inter se ordine posita esse, ostendimus: & uerò per compositionem idem hoc rursus demonstrabimus. Punctum si in fluxu ponatur, lineam facit. Principium enim lineæ est, ut ipsum nunc temporis, & momentum motionis. Quapropter recte affirmat Aristoteles, proportione hæc sibi inuicem respondere, punctum, & ipsum nunc, & momentum. Quam enim punctum ad lineam, utpote lineæ principium absque dimensione, habet rationẽ, eandem & ipsum nunc ad tempus obtinet, & momentum ad motum, cum principia sint consequentium, ac spatio careant. Linea uerò in latitudinem mota superficiem parit, hæc autem si in profundum agatur, corpus efficit. Atque hæc ut cognoscamus nos quid linea sit, & superficies, & corpus. Quòd autem sint hæc continua, nemo ambigit: cohærent enim ipsis partes, suntq; unà inuicem iunctæ. At locus & tempus non ex se habent continuum. Quocirca & Aristoteles tribus prioribus enumeratis linea, superficie, corpore, uelut ab alio principio subiunxit: {Adhuc autem præter hæc locus & tempus.} Quasi illa ex se continuitatem habeant, hæc non ex sese, sed aliis de causis. Est enim nihil aliud tempus quam motus mensura, qui in cælesti sit globo. Diem nanque esse dicimus, solis reditum ab ortu ad ortum rursus: & mensem ubi luna iterum ad idem punctum unde moueri cœpit redierit: aut potius cum a sole discedens rursus ad idem cum ipso punctum secundum longitudinem coiuerit. Similiter & annum, circuitum solis in Zodiaco. Tempus ergo mensura est motionis: fit autẽ motio in magnitudine. Aristoteles enim motum nullum per uacuum fieri posse demonstrat. Nam si quis motum, inquit, per uacuum fieri uelit, is rationem quam assignet, non habet, cur celerius globosa corpora iis quæ folii speciem referunt tametsi pari constent mole, deorsum ferantur: aliasq; præterea demonstrationes affert. Quare cum tria hæc ordine sint disposita magnitudo, motus, tempus, ut sese habet magnitudo, sic motus quoque, ac quemadmodum motus, itidem habet & tempus. Nam si continua

A sit magnitudo, cõtinuus erit & qui in ea fit motus: q; si motus continuus sit, erit & tempus continuum. Simili modo & si discreta magnitudo sit, discreta erunt, & motus & tempus. Si in ligno uerbi gratia fiat motus, huius uerò sint partes discretæ, fiet discretè & motus, at si continuæ hæ sunt, est & motus continuus. Itaque si continuus sit cælestis globus, est & qui ab eo fit motus continuus. Continuum uerò & tempus, est enim nihil aliud tempus, quam mensura quæ in eo fit motionis. Non igitur continuitatem ex sese habet tempus, sed propter motum, motus uerò propter corpus in quo fit motus, quocirca tempus quoque continuitatem obtinet corporis beneficio. Verum ne locus quidem ex se continuũ habet; est enim locus, uti iam diximus, terminus ambientis quatenus rem quæ ambitur, complectitur, ut dolium locus est uini, non ipsum totum, sed eius caua superficies duntaxat, ergo ut quod continetur se habet, sic habebit & locus. Cum igitur continuum corpus

B omne atque in loco necessario fit, erit & locus continuus. Quare locus quoque corporis ope quod in ipso est continuitatem habet, est enim locus, ut modo diximus, terminus ambientis. Nam quatenus quidem terminus est ambientis, superficies non locus dicitur, continuusq; est, quatenus uero ambit, locus, habetq;, qua ratione locus est, cõtinuitatem ex eo ipso, quod continetur. Quòd autem continuus sit omnis locus, uel hinc constare potest. Si enim dolium rescideris, nihilq; extra uinum, neque aerem, neq; aliquod corpus aliud supposueris, inuenietur uini illius pars quæ per scissuram apparet in loco non esse, quod est absurdum. Nam corpus omne loco contineri est necesse. Quinque igitur hæ sunt species quanti. Quam ob causam uerò speciebus quanti non connumerat motum? Dicimus propterea q; motus infinita res quædam est: est enim uia ab eo quod est potestate, ad id quod est actu. Ob id igitur huius non meminit. Et item tanquam ad eos qui introducuntur uerba faciens: præceptionem enim maiorem requirit sermo de motu. Vel magis motum ne propriè quidem

C quantum esse est dicendum, est enim actus quidam eius q; mouetur. Nam quo'nam pacto alterationem, uel incremẽtum, uel decrementum dixerim quantum? Vt ergo nec generatio quantum est, ita ne motus quidem ullus. Nam nec motus localis ipse quantum est, sed actus quidam, propter subiectum uerò in quo fit & non per se continuitatem habet. Quamobrem mutationes in uniuersum, id quod supra quoque asserebam, uias in prædicamenta, non prædicamenta esse dicendum est, aut alia ad aliud prædicamentum referenda, ut loco illo prodidimus. At tempus cum numerus mensuraq; existat motionis, propriè est quantũ: nam quanti sunt numerus & mensura: est ergo tempus q; tum, si continuum quoque id est corpus quantum est. Cæterum quæritur quanam ratione corpus inter species quãti, cum corpus substantia sit, connumerauerit. Dico itaq; esse & quantum & quale ut antea quoque indicauimus substantiale, ut calidum in igne quale substantiale est: Ãin corpore tripliciter dimensum, substantiale quantum. Quem igitur admodum siquis calidum in igne, non ut ignẽ, sed

D ut qualitatem simpliciter contempletur, id ad qualitatem referet, ita corpus quoque quatenus longitudinem & latitudinem & profunditatem simpliciter habet spectantes, ut speciem quanti, nec ut substantiam consideraiimus. Discreti uerò species sunt, ut traditum est, oratio & numerus. Est enim oratio, & quantum, & discretum quantum. Quantum quidem, quoniam syllaba breui & longa eam inquit metimur, discretum uerò, quoniam syllaba quæuis propriam circunscriptionem habet, possumusq; syllaba una prolata supprimere alteram. Porrò & numerus discretorum est, nam & huius quælibet unitas circunscriptionem propriam obtinet. Hoc igitur pacto diuisione usus ac subdiuisione, rursus modo quodam alio subdiuidit quãtum: quantum inquiens tum ex habentibus inter se partiũ quæ insunt ipsis positionem, tum ex non habentibus constare. Ex habentibus partium suarum inter se positionem, dicuntur illa, quæ alicubi posita ac demonstrabilia sunt, partesq; habent

Quæstio.

Hoc considerationẽ dignũ est, ne cogamur confiteri accidens fieri substantiam. Quapropter dicere, corpus de ꝓdicamento substantiæ esse substantiã cõpositã ex materia & forma, quippe quoper eã dẽ formã substantialẽ quã per reponitur inesse specifico reponitur inesse corpis, trifariã uero dimensio natiũ ut sic est corpus de ꝓdicamento quantitatis.